

DEK

DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI

1977

HALKEVLERİ ADINA :

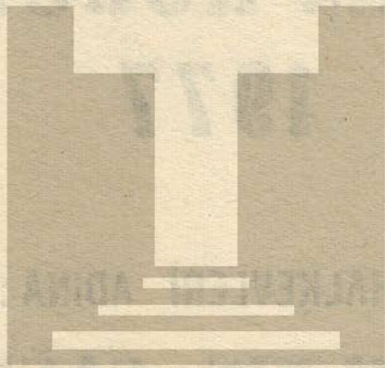
SATILMIŞ ÇAĞLAR

TUSTAV
YAYGIN EĞİTİM

- panel -

töb-der

TÜSTAV

Halkevleri Basımevi - ANKARA

HALKEVLERİ
VE
YAYGIN EĞİTİM ETKİNLİKLERİ

Hazırlayan

Satılmış ÇAĞLAR

Halkevleri VII. Dönem

Genel Sekreteri

Bu tebliğ 1977 yılında TÖB - DER tarafından düzenlenmiş olan «DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI»nda sunulmak üzere hazırlanmıştır.

Temmuz 1977

İÇİNDEKİLER

- 1 — Giriş
- 2 — Halkevlerinin Kısa Tarihiçesi
- 3 — Halkevlerinin Toplumdaki Yeri ve Fonksiyonları
- 4 — Halkevlerinde Yaygın Eğitim Etkinlikleri

YAYGIN EĞİTİMDE HALKEVLERİNİN YERİ VE FONKSİYONLARI

GİRİŞ

Bireyler ve toplumlar duygu ve düşüncelerini; bilgi, görgü, beceri ve anlayışlarını eğitim yolu ile yeni kuşaklara aktarırlar. Eğitim bu özelliklerinden ötürü, kültürel ve toplumsal olduğu kadar, ekonomik amaçlara dönük bir gelişme süreci olmaktadır.

Eğitim, toplumu, çağdaş ve evrensel sorunları göğüsleyebilecek, topluma, dinamizm, cesaret ve atılım ruhu vermek suretiyle, sorunlara çözümler getirebilen, toplumun özlemlerini yanıtlayabilen, kaderde, tasada, kıvançta ortak olabilecek mutluluklar sağlama ve geliştirme işlevleri ile yükümlü bulunmaktadır.

Eğitim bu işlevlerini sürdürürken, özgürce düşünebilen, sorumluluk duygusu taşıyan, hoşgörülü, önyargısız, eleştirmelere açık, emeğe saygılı, demokratik ve laik toplumsal düzenin erdemlerini değerlendirebilen kişilikler yaratmayı amaçlamalıdır.

Bir ülke ancak bu kişiliklerle donatılmış insan gücü ile kalkınabilir. Eğer bir ülke bu kişilikleri taşıyan insan gücünden yoksunsa, o ülkenin istediği kadar parası, istediği kadar yeraltı ve yerüstü doğal

kaynakları bulunsun, en mükemmel kalkınma plân ve programlarına sahip olsun, o ülke kalkınmaz.

Bu tip insan gücünün yetiştirilme ve yaratılması bir yandan örgün eğitim kurumlarını, diğer yandan da yaygın eğitim kurumlarını ilgilendirmektedir.

Ben burada, örgün eğitim konularını, bu alanın sorumlularına bırakarak yaygın eğitim etkinlikleri ve özellikle Halkevlerinin bu alandaki fonksiyonlarına dönmek istiyorum.

Plânlı dönemin başından beri Halk Eğitim (Yaygın Eğitim) çeşitli yaklaşımlarla ele alınmış ve tanınmaları yapılmıştır. Bu tanımlardan birisi, 3. Beş yıllık kalkınma plânında şu tümce ile anlatılmak istenmiştir:

Halk Eğitim (Yaygın Eğitim), «Örgün Eğitim sistemini tamamlamış veya Örgün Eğitimin herhangi bir kademesinden çıkmış veya bu sisteme hiç girmemiş bireylerin temel eğitim, mesleki bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak veya yeteneklerini geliştirmek üzere verilen kısa süreli bir eğitim biçimidir.» denilmiştir.

IV. Beşyillik özel ihtisas komisyonunda bu tanımın kapsamını daha da geliştirilerek «Yaygın Eğitim» sözcüğünün adı da değiştirilerek «Kitle Eğitimi» olarak deyimlendirilmiştir. Bu tanıma göre Halk Eğitimi (Yaygın Eğitim veya son adı ile Kitle Eğitimi) :

«Örgün eğitim görmemiş ya da örgün eğitim olanaklarından yeterince yararlanamamış ya da örgün

eğitimin belirli bir bölümünden ayrılmış kadın - erkek her düzeydeki kişiye, onların gereksinmelerini karşılayacak, plânlı kalkınma gereklerine uygun olarak geniş kitlelere ulaşılabilen eğitim araçları ile yapılan eğitim sistemidir» denilmektedir.

HALKEVLERİNİN KISA TARİHÇESİ

Kendilerine yüzyıllar boyu kol kanat gerdiğimiz, varlıkları için ulus olarak kan döküp can verdiğimiz azınlıklar, özgürlük fikirlerinin uyanmaya başladığı dönemlerde, başka ulusların da katkı ve etkileri ile bağımsızlık mücadelesine giriştiler ve her biri irili ufaklı birer bağımsız devlet kurdular.

Uzağımızda veya yakınımızda bulunan eski uluslarla, çevremizde kurulan yeni ulusların Türk ulusuna karşı giriştikleri plânlı savaşımaların sonucu olarak, koca Osmanlı İmparatorluğu yıkılmış, topraklarımız parçalanmış, ülkemizin bütünlüğü dahi tehlikeye girmişti.

Türk ulusu için, bu acı sonuçların alınmaya başlandığı dönemde, osmanlılık ruhunun yerini Türklük ruhu ve bilinci almaya başlamıştı. Bu ruh ve inancın gelişip serpilmesi için İstanbul'da Türk Ocağı adı ile bir cemiyet kuruldu. Ulusal bağımsızlık ve Kurtuluş savaşımına bu yeni ruh ve bilinçle bilenerек atıldık.

Büyük Zafer kazanılıp Cumhuriyet ilân edildikten sonra kapanmış olan Türk Ocağı, Atatürk'ün emri yurdun çeşitli illerinde tekrar açılarak hizmete girdi. Bu ocaklar 1932 yılına kadar faaliyetlerini sürdürdüler.

Atatürk, Türk Devletini ebedileştiren ana kaynağın halk olduğuna, Türk Toplumunun özünü halk dediğimiz ana ögenin meydana getirdiğine inanıyordu. Bu büyük ve asil kaynağa inanarak ve güvenilecek yola çıkmış; ondan aldığı cesaret, güç ve kaynakla siyasal ve ekonomik zaferlere ulaşmıştı. İşte onun için Atatürk, Türk Ocaklarının yerine halk sözcüğünü kapsayan ve halkı sımsıcak kucaklayan «Halkevlerinin» kurulmasını istiyordu.

Atatürk'ün bu direktiflerini gerçekleştirmek amacıyla ,19 Şubat 1932 tarihinde «Türkocağı» olağanüstü bir toplantı yaparak «Türk Ocağının» kapanmasına karar verdi. Ankara Türk Ocağı binasında «Türk Ocağı yerine» aynı tarihte «Halkevlerinin» kurulması kararlaştırıldı ve aynı günde 14 ilde birden Halkevleri faaliyete geçti.

Cumhuriyetimizin ve Atatürk devrimlerinin bekçiliğini şerefle yapan ve bir halk üniversitesi gibi çalışan Halkevleri, 1950 yılında Atatürk karşıtı eğilimlerden güç alan iktidar döneminde kapatıldı. Bütün taşınır ve taşınmaz mallarına el kondu.

1960 devriminin lideri ve 3. Devlet Başkanımız Orgeneral Cemal Gürsel'in emirleriyle, 1961 yılında «Türk Kültür Ocakları» adı altında yeniden kuruldu. 1963 yılı Halkevleri Kurultayında Atatürk'ün koyduğu eski adına kavuşan Halkevleri, bugün bugündür onurlu etkinliklerini sürdürmektedir.

HALKEVLERİNİN TOPLUMDAKİ YERİ VE FONKSİYONLARI

Halkevleri, bilindiği üzere, kamuya yararlı bir dernektir. Atatürk devrimlerine, tam bağımsızlık, ulu-

sal eğemenlik ve çağdaşlaşma ilkelerine sahip çıkan ve onu benimsiyen, partili, partisiz bütün vatandaşlara açıktır. Bu düşünce ve ilkeleri yaşatmak ve geliştirmek isteyen herkes halkevlerine üye olabilir ve halkevlerinde çalışabilir. Atatürkçü devrim anlayışına aykırı düşen hiçbir felsefi düşünceye, ideolojik, politik inanca veya bunlara bağlı davranış ve eylemlere halkevlerinde yer verilmez.

Halkevleri, saltanat ve din devleti düşüncesinin ve sınıfsal ayrıcalığı görükleyen dikta rejimlerinin, sosyal ve ekonomik sömürü işlevlerinin kurutulduğu, köklerinin kazındığı; Anayasamızda belirlenmiş bulunan Cumhuriyet niteliklerinin, ulusal, demokratik ve sosyal hukuk devleti ilkelerinin yeşerdiği, hayat bulduğu ve serpildiği yerlerdir.

Halkevleri, Tüzüğündeki amaç ve ilkeleri benimseyen bütün devrimci kesimlerin ortak örgütüdür. Yasal, demokratik, halkçı ve ileri olan her davranışı destekler. Bu tür davranışları benimsiyen bütün kuruluşlara kapılarını açık tutar. Dernekler yasasının, yarıgıtay kararlarının ve Türkiye Barolar Birliğinin benimsediği görüşler doğrultusunda, siyasal partilerin iktidar yarışmasına doğrudan katılmadan, politika yapabilir.

Halkevleri; Halkla aydın, köyle şehir arasındaki ekonomik, sosyal - kültürel farklılıkları gidermiye çalışır. Olanakları ölçüsünde Türk Tarihinin derinliklerine ve toplum katlarına inerek, kültür ve uygarlık değerlerimizi ortaya çıkarmaya çalışır. Bu amaçlara ulaşabilmek için genel kapsamlı, mesleki ve teknik kapsamlı programlar uygulayarak, çağdaş sanat ve kültür değerlerimizi işleyerek, halk kültür ve sa-

natinin yaratılmasına ve boş zamanların değerlendirilmesini hedef alan programlar uygular.

YAYGIN EĞİTİMDEKİ DAĞINIKLIK

Yaygın Eğitim hizmetleri, günümüzün yönetim örgütleri içinde, kamu ve özel kesim örgütlerinin ve hatta gönüllü örgütlerin bünyelerine yayılmış ve dağılmış durumdadır.

Temelinde eğitim fonksiyonları bulunan her bakanlık ve kuruluşun bünyesinde bir yaygın eğitim ünitesi bulunmaktadır. Sosyal amaçlı dernekler aracılığı ile de yaygın eğitim programları uygulanmaktadır.

Bu hizmetlerin her birinin kendilerine özgü birer amacı, ilkeleri ve uygulanacak politikası vardır. Uygulama programlarının hazırlanması, uygulanması bakımından zaman ve mekân birliği sağlanamamaktadır. İnsan gücü, kaynaklar ve araçlar sürekli olarak dağıtılmaktadır. Hizmetlerde ikilemeler olmaktadır. Bu durumu sadece kurumlar arasında değil, aynı kurumun birimleri arasında da gözlemek mümkündür.

Yaygın eğitim hizmetlerine bu yöntemlerle, (buna yöntemsizlikler demek daha doğru olur.) yaklaşmak; zaman, para, araç ve gereç israflarına sebep olmaktadır. Bu israflar sebebiyle, hizmetler etkinliğini kaybetmekte, kalkınma süreci uzamakta ve toplum katlarına yönelmiş olan yaygın eğitim hizmetleri, sınırlarını bir türlü genişletememektedir

Bu kargaşadan kurtulmak hizmetin ve kaynakların etkinliği ni sağlayabilmek için kaynak israflarını önleyecek, hizmetler açısından program birliğini,

zaman ve mekân birliğini sağlayacak temel önlemlerin alınması gerekmektedir.

Bu alanlarda eşgüdümü sağlayabilecek en sağlıklı yaklaşım, kamu kuruluşlarında, özel kurum ve kuruluşlarda veya gönüllü dernekler aracılığı ile dağınık ve sistemsiz olarak yapılagelen yaygın eğitim hizmetlerini derleyip toparlayabilecek yeni örgütlenmelere gitmektir.

HALKEVLERİNDE VE YAYGIN EĞİTİM VE ETKİNLİKLERİ

Halkevleri tüzüğünde saptanmış olan amaçlar ve ilkeler doğrultusunda ve tüzük hükümlerine göre kurulmuş eğitim kolları ve örnek grupları aracılığı ile ve hazırlanmış olan yıllık çalışma plân ve programları çerçevesinde yaygın eğitim etkinliklerinde bulunmaktadır.

Burada, Halkevlerinde kurulmuş olan ve kurulması gereken eğitim kollarının ve örnek gruplarının etkinliklerinin genelliği içinde kalarak, yapılabilecek yaygın eğitim etkinliklerini sıralamaya çalışacağım.

1 — Halkevi şubelerinde veya Halkevi şubelerinin bulunduğu çevrelerde Temel Eğitim kursları açmak suretiyle okuma - yazma öğretmek ve bireylere yaşamlarında kullanabilecekleri aritmetik kurallarını kavratmak, diğer sosyo-ekonomik konular üzerinde de durarak okuma - yazma öğretimini fonksiyonel hale getirmek,

2 — Türk Tarihini, Atatürk Devrimlerini ve ilkelerini tanıtmak amacıyla Halkevi Şubelerinde toplantılar, açık oturumlar yapmak, özel günler düzen-

lemek, bu toplantı ve günleri kırsal bölgelere ve gecekondü bölgelerine kaydırmak ve o kesimlerde kurulmuş olan demokratik kuruluşlarla işbirliği yapmak.

3 — İnsan haklarına dayalı ulusal, demokratik, laik vesosyal hukuk devletinin ilkelerini, kaderde, tasada, kıvançta ortak olma koşullarını; kırsal kesimlerde ve gecekondü bölgelerinde oturan bireylere, toplum birimlerine ,işçiye köylüye ve sendikacıya anlatmak ve bu amaçla Halkevi Şubelerinde, söz konusu toplum birimlerinin yaşama, çalışma ve dinlenme alanlarında toplantılar yaparak onların bilinçlenmesine ve örgütlenmelerine yardımcı olmak.

4 — Çeşitli kamu ve özel kesim birimleri ile işbirliği yaparak; kırsal ve kentsel kesimlerde yaşayan boş işgücünü değerlendirmek onları bireysel ve toplumsal ekonomiye katkılar sağlıyabilecek bilgi ve becerilerle donatmak üzere çeşitli kurslar düzenlemek.

5 — Ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda araştırmalar yapan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle, kırsal alanlarda köy araştırmaları, kentsel alanlarda gecekondü bölgelerinde, fabrikalarda ve işyerlerinde araştırmalar yapmak.

6 — Köylünün sınırlı ve sabit gelirli şehirlinin ekonomik ve sosyal yönlerden örgütlenmesini sağlayacak eğitim programları hazırlamak ve bu programların uygulanması için yerel ve bölgesel toplantılar yapmak ve özellikle bu konularda etkin rol oynayacak liderleri ve köy önderlerini yetiştirmek, köylü ve kentli arasındaki yakınlaşmayı ve köy kent bağıını sürdürmek amacıyla, amaçları ve zamanı önceden saptanmış köy ve şehir gezileri düzenlemek, tarihi ve turistik bölgelerimizi tanıtmak.

7— Anayasamızı ve anayasamızda saptanmış olan temel hak ve özgürlükleri tanıttacak ve onlardan yararlanma yollarını ve yöntemlerini öğretecek vatandaşların devlete, devletin vatandaşlara karşı olan hak ve ödevlerini benimsetip uygulayacak eğitim programlarını hazırlamak ve uygulamak.

8 — Devletin temel kurum ve kuruluşlarının görev ve fonksiyonlarını tanıttak, devlet kaynaklarının boyutlarını, bu kaynaklardan yararlanma yol ve yöntemlerini; bu kaynaklarda daha adil ölçülerde yararlanmanın esaslarını halka anlatacak ve halkı örgütleyecek girişimlerde bulunmak.

9 Eğitim programlarını uygularken, uygulamaları sadece sözlü anlatımlara dayandırarak değil; her türlü eğitim araç ve gereci kullanarak, göze ve kulağa hitap eden her türlü iletişim araçlarına ağırlık vererek, tartışmalara katarak ve katılarak, konu ile ilgili gözlem ve geziler yaparak ve sonuçları değerlendirerek; meydana gelen dar boğazları giderecek yeni tartışmalara, yeni gezi ve gözlemlere değer vererek sürdürmek ve sonuçlandırmak.

10 — İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak suretiyle, Türk Halk Kültür ve sanatının kökenlerini araştırmak; bunları tanıttak, yaymak ve benimsetmek amacıyla, yerel ve bölgesel toplantılar düzenlemek, ortaklaşa sergiler açmak, açık oturumlar yapmak; Halk ozanlarının, halk bilimcilerinin, halk tiyatrosu topluluklarının, halk danslarının ve halk müziğinin katılabileceği halk şenlikleri düzenlemek, Türk halkı ile diğer dünya halkları arasında yakınlaşma ve dayanışmayı sağlayacak ortak toplantılar ve festivaller düzenlemek.